



העתידין דר' דוד פסיג מדווח על העתיד

דוד פסיג, בעל תואר שלישי בחיזוי מאוני' מינסוטה שבארה"ב מתמחה בחיזוי טכנולוגי. דר' פסיג הוא חבר סגל בכיר באוני' בר אילן החוקר ומלמד עתידים טכנולוגיים שונים והשפעתם על החברה, הכלכלה וההון האנושי העתידי. דר' פסיג עוזר לארגונים לעתד את תהליכי קבלת ההחלטות בעזרת טכניקות חיזוי.

<http://www.passig.com>

אורסט מגאזין לשעות הפנאי של המנהל — טור # 8 פברואר 2002

ביצה שעוד לא נולדה

כיצד ניתן לזהות מגמות כלכליות ארוכות טווח הנמצאות בעיבור

המתודולוגיות הרבות שיש בידי העתידינים כדי לחקור את העתיד מחולקות לשתי קטגוריות עיקריות. הקטגוריה האחת כוללת בתוכה כלי-מחקר בעזרתם אנו מנסים לחקור מגמות שכבר "נולדו". הקטגוריה השנייה כוללת בתוכה כלי-מחקר בעזרתם אנו מנסים לחקור מגמות שטרם נולדו או מגמות אותן אנו מכנים מגמות "בעיבור".



בעזרת הקטגוריה הראשונה, למשל, ניתן לערוך תחזיות של מגמות כלכליות

לשנה הקרובה בעזרת מדדים אקונומטרים שונים. בעזרת סיכום המדדים של שלוש השנים האחרונות בתחומים שונים, למשל, ניתן להעריך בסבירויות גבוהות את אחוזי הצמיחה של המשק בשנה או בשנתיים הקרובות -- מדדים כמו מאזן התשלומים, ההשקעה בנכסים קבועים, מימון הגירעון הממשלתי, פריון בעבודה, השקעות בקרנות הון סיכון ועוד. אבל תחזיות אלו הן בסך



הכל שיקוף של מגמות שכבר נולדו. תפקיד העתידין במקרה זה הוא רק להסביר את המשמעות של הנתונים ולהטיל לעתיד את השלכותיהם.

העתידינים היותר מקצוענים, לעומת זה, אינם מסתפקים בסוג זה של תחזיות. הם מבקשים לפתח מתודולוגיות בעזרתן ניתן לזהות מגמות עוד בטרם אלו יחלו לרקום עור וגידים. הטענה שלנו היא כי מי שעוסק בזיהוי מגמות שכבר נולדו, לא נותר לו הרבה לעשות בכדי להשפיע על המגמות. לכן, בעשור האחרון, עתידינים החלו לפתח שיטות מחקר בעזרתן אנו יכולים כיום לזהות מגמות שרק עתה החלו לבצבץ. בכך אנו מבקשים לתרום במטרה להשפיע על המגמות בעוד מועד. להלן דוגמא של שיטת מחקר אחת בעזרתה ניתן להעריך מגמות-בעיבור, ודוגמא של תחזית כלכלית אחת שתמחיש את המגמות שאנו דנים עליהן כאן.

Universal Force Theory



אחת השיטות המעניינות בחקר עתידים הנמצאים עדיין בעיבור הוא התהליך בו מזהים את הכוח המניע של השינוי. העיקרון הזה טוען כי אם ברצונך לזהות את המגמות הנמצאות עדיין בעיבור, אשר כלי המחקר שיש ברשותך אינם יכולים להתחיל למדוד, נסה לזהות את הדינמיקה שמתחת לשינוי. נסה לזהות את ההנחה הנסתרת הטמונה בכוחות שמניעים את השינוי. אל תנסה לזהות שינוי, כי אם את הכוח שמפעיל אותו. אם תצליח לזהותו ולנסחו בקצרה ובבהירות, האבחנה שתהיה בידך תוכל לשמש לך עוגן לזיהוי מגמות מרחיקות לכת שיש להן סימנים עמומים בלבד בהווה.

ארבעת גלי הצריכה

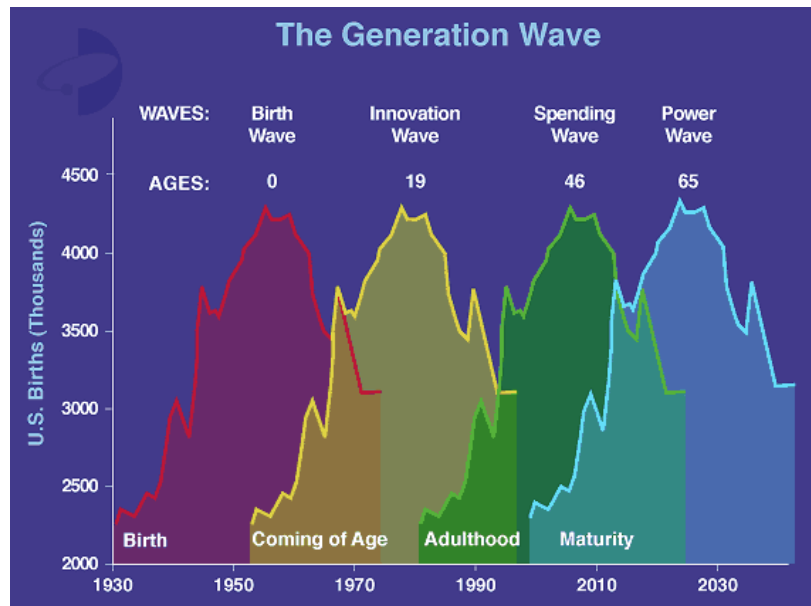
כדי להמחיש את צורת החשיבה של הכוח המניע הנה לפניכם תיאוריה שהחלה את דרכה בתחילת שנות התשעים ואשר כמה מתחזיותיה הוכחו.

בתחילת שנות התשעים, [Harry Dent](#) -- כלכלן ועיתון שהחל לצבור שם עולמי, ביקש לזהות את הכוח המניע של ההתפתחות והצמיחה הכלכלית בכדי לערוך תחזיות כלכליות ארוכות טווח. הוא ביקש לנסח את הדינמיקה שמניעה את הצמיחה מבלי להסתמך על מדדים אקונומטרים קצרי מועד. הוא הציע, מה שנחשב באותם ימים, תיאוריה מרחיקת לכת.

הוא טען כי הכוח המניע של הצמיחה הם גלי הצריכה שבמחזור חייו של אדם מערבי ממוצע. אף כי האבחנה הזו לא הייתה חדשה, הוא נתן לה מימד מיחד. הוא טען כי כל אחד מאתנו עובר במחזור חייו 4 גלי צריכה:

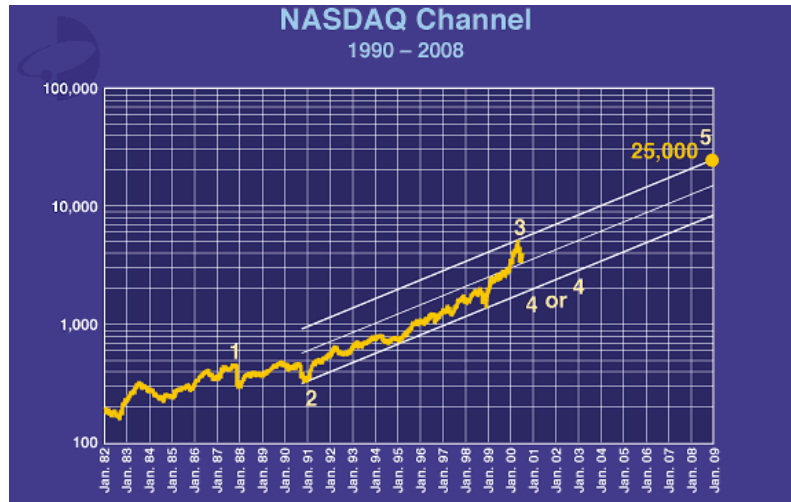
1. גל הלידה 0-25 (אנו צורכים מעט מכספנו האישי),
2. גל היזמות 26-35 (ההוצאות קשורות ליזמות שתכניס בהמשך כמו חינוך גבוה וכדומה),
3. גל ההוצאות 36-46 (עיקר שנות הצריכה שלנו),
4. וגל הארגון 47-65 (שנות החיסכון).

Dent טוען כי גל הצריכה הגבוה ביותר במחזור חייו הוא גל ההוצאות בו אנו קונים את המוצרים בעלי התוויות הגדולות (מכוניות גדולות, בתים גדולים, ועוד). לכן, הוא מסיק: אם ננתח את ההרכב הדמוגרפי של מדינה כלשהי ניתן יהיה לחזות מגמות צמיחה



ואכן בתחילת שנות התשעים הוא זיהה כי אוכלוסיית ארה"ב מחולקת בצורה יוצאת דופן. הוא זיהה כי קבוצת הגיל הגדולה ביותר בהיסטוריה של ארה"ב -- כשמונים מליון נפש (מתוך 260 מליון) -- נמנית על קבוצת גל הצריכה והיא תעבור בגל הצריכה בין השנים 1997 עד תחילת 2007-8. לכן, הוא הסיק, בניגוד לכל המדדים של תחילת שנות התשעים (כזכור ארה"ב הייתה שרויה במיתון כבד בסוף שנות

השמונים ותחילת שנות התשעים) כי כלכלת ארה"ב עומדת לחוות את גל הצמיחה הארוך ביותר והמשמעותי ביותר מאמצע שנות התשעים ועד לאמצע העשור הראשון של המאה ה-21. הוא אף חזה כי הנסדא"ק ינסוק ל-7000 נקודות לקראת שנת אלפיים! מעט מאוד אנשים



האמינו בסוג זה של תחזיות. לא ייאמן עד כמה הוא התקרב לתחזיותיו.

Dent גם מצא כי קבוצת הגיל הקטנה ביותר ביחס לאוכלוסייה היא קבוצת גיל היזמות (26-35) המונה כ-30 מליון נפש בלבד. הוא מצא כי זו אמורה להימצא בגל הצריכה מ-2008 עד 2020 בקירוב. לכן, הוא טוען, כלכלת ארה"ב עומדת להיכנס למיתון כבד בשנים אלו.



אחר ש-Dent, ואחרים שכמותו, זיהו את הכוח המניע ואת המגמות, הם נרתמו לשכנע את מקבלי ההחלטות להיערך וגם לנסות להקהות את תוצרי הלוואי של מגמות אלו. אחת הדוגמאות לפעילות מעין זו הייתה לשכנע את רשויות ההגירה של ארה"ב לשנות את פרופיל הגילאים של המהגר הטיפוסי. בתחילת שנות התשעים הגיל הממוצע של המהגר היה 32-33. עובדה זו הוסיפה אנשים לקבוצת הגיל של הצריכה כשזו הייתה כבר גדולה ממילא. אך במאמצים שקטים הם הורידו את ממוצע גיל המהגר בתחילת שנת 2001 ל-22 במטרה להוסיף כמות אוכלוסין לקבוצת הגיל הקטנה ביותר בארה"ב ולאזן בכך ולו

במעט את המגמות. מגמות מעין אלו ניתן למצוא באתר של Dent (www.hsdent.com). היו מוכנים להפתעות.

